

22.5.2024

Hyvinvointialueiden ohjausosasto

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen vuoden 2024 lainanottovaltuuden muuttamista koskevan päätöksen valmisteluryhmä

Tausta ja valmisteluryhmän asettaminen

Hyvinvointialueesta annetun lain 15.1 §:n mukaan valtioneuvosto päättää vuosittain valtiovarainministeriön esityksestä hyvinvointialueen tilikausittaisen valtuuden määrästä pitkäaikaisen lainan ottamiseksi. Hyvinvointialue saa ottaa lainaa päätöksen mukaisen määrän lain 16 §:ssä tarkoitetun investointisuunnitelman mukaisten investointien rahoittamiseksi.

Valtioneuvosto teki 1.6.2023 päätöksen hyvinvointialueiden ja HUS-yhtymän lainanottovaltuuksista vuodelle 2024. Päätöksen mukaan Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella ei ollut lainanottovaltuutta.

Hyvinvointialueesta annetun lain 15.3 §:n mukaan valtioneuvosto muuttaa hyvinvointialueen lainanottovaltuutta, jos investointi on välttämätön hyvinvointialueen järjestämisvastuulle kuuluvien palvelujen tuottamisen jatkuvuuden kannalta tai lainsäädännössä edellytetyjen palvelujen turvaamiseksi eikä investointitarvetta voida kattaa muulla tavoin. Lainanottovaltuuden muuttamisesta voidaan päättää hyvinvointialueen hakemuksesta tai valtiovarainministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön tai sisäministeriön aloitteesta.

Vantaan ja Keravan hyvinvointialue jätti valtiovarainministeriölle hakemuksen lainanottovaltuuden muuttamisesta 16.2.2024.

Lain mukaan valtiovarainministeriö asettaa lainanottovaltuuden muuttamista koskevan päätöksen valmistelua varten valmisteluryhmän, johon valtiovarainministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö ja sisäministeriö sekä asianomainen hyvinvointialue nimeävät edustajansa. Valmisteluryhmän tehtävänä on arvioida lainanottovaltuuden muuttamisen edellytyksiä, tarvittavan lainanottovaltuuden suuruutta sekä hyvinvointialueelle asetettavia ehtoja. Arviointi perustuu hyvinvointialueen taloutta ja toimintaa koskevan tiedon perusteella tehtyyn kokonaisarvioon.

Valtiovarainministeriö asetti 13.3.2024 Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen lainanottovaltuuden muuttamista koskevan päätöksen valmisteluryhmän. Valmisteluryhmän puheenjohtajana toimi finanssineuvos Antto Korhonen valtiovarainministeriöstä ja jäseninä olivat budjettineuvos Virpi Vuorinen valtiovarainministeriöstä, erityisasiantuntija Jussi Lind sosiaali- ja terveysministeriöstä, johtava asiantuntija Jaana Määttä sisäministeriöstä sekä hyvinvointialuejohtaja Timo Aronkytö Vantaan ja Keravan hyvinvointialueelta. Asiantuntijoina valmisteluryhmän kuultavina olivat konsernipalveluiden toimialajohtaja Mikko Hokkanen, pelastusjohtaja Jyrki Landstedt sekä lasten, nuorten ja perheiden palveluiden toimialajohtaja Hanna Mikkonen.

Valmisteluryhmän toimikausi oli 13.3. – 30.4.2024, mitä pidennettiin 30.4.2024 tehdyllä päätöksellä 31.5.2024 asti. Toimikauden aikana valmisteluryhmä kokoontui kuusi kertaa.

Lainanottovaltuuden muuttamisen edellytykset

Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen uudistusta koskevan lainsäädännön eduskuntakäsittelyssä tarkennettiin hyvinvointialueen lainanottovaltuuden muuttamisen edellytyksiä hallituksen esitykseen (HE 241/2020 vp) verrattuna. Perustuslakivaliokunta painotti perusoikeuksien toteuttamisvelvoitteeseen kuuluvaa valtion vastuuta huolehtia siitä, että hyvinvointialueilla on käytännön edellytykset suoriutua tehtävistään, ja totesi, että sosiaali- ja terveysvaliokunnan oli syytä täydentää sääntelyä palvelutarpeiden edellyttämien investointien — laajasti ymmärrettynä — turvaamiseksi hyvinvointialueilla (PeVL 17/2021 vp). Sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdotti lausunnon johdosta kiireellisyysedellytyksen poistamista. Valiokunta totesi mietinnössään (StVM 16/2021 vp), että tämän poiston myötä valtioneuvoston tulee muuttaa hyvinvointialueen lainanottovaltuutta aina, jos investointi on välttämätön hyvinvointialueen järjestämisvastuulle kuuluvien palvelujen tuottamisen jatkuvuuden kannalta tai lainsäädännössä edellytettyjen palvelujen turvaamiseksi eikä investointitarvetta voida kattaa muulla tavoin.

Valmisteluryhmän työn aikana todettiin, että alueen lainanottovaltuuden muuttamisen tarve on päivittynyt talven 2023-2024 aikana investointisuunnitelman muuttamisen yhteydessä.

Investoinnit

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen vuoden 2024 investointisuunnitelman mukaisten investointihankkeiden kokonaiskustannus on 8 200 000 euroa.

Investointihankkeisiin kuuluu yhden pelastustoimen ja ensihoidon paloaseman rakentamiskustannukset (Hakunila, Korso tai Myyrmäki), jolla vastataan aluehallintoviraston pelastustoiminnan toimintavalmiutta koskevaan korjausmääräykseen (ESAVI/42160/2022, 12.1.2024). Paloasemalta tullaan

tavoittamaan kiireellisiä tehtäviä nykyistä paremmin, se turvaa osaltaan paikallisen sopimuspalokunnan toimintaedellytykset ja ensihoidon tavoittamisviive lyhenee. Paloaseman kokonaiskustannus on 5 500 000 euroa.

Laite- ja kalustohankinnat sisältävät Martinlaakson hammashoitolan järjestelmähankintoja, lukuisissa kiinteistöissä käytettävän ja elinkaarensa päässä olevan kulunvalvontajärjestelmän uusimisen, pelastusajoneuvoja sekä muita pelastustoimen laite- ja kalustohankintoja. Laite- ja kalustohankinnat ovat yhteensä 2 700 000 euroa.

Investointeja vastaavat sopimukset

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen vuoden 2024 investointisuunnitelman mukaisten investointeja vastaavien sopimusten kokonaiskustannus on 950 000 euroa.

Investointeja vastaaviin sopimuksiin kuuluvat Tammirinteen vastaanottokodin (Kataja) muutostyöt sekä Martinlaakson hammashoitolan 10 vuoden vuokrasopimus.

Yhteenveto

Valmisteluryhmä toteaa, että pelastustoimen paloasema sekä tässä raportissa mainitut investointeja vastaavat sopimukset ovat hyvinvointialueesta annetussa laissa tarkoitettulla tavalla välttämättömiä hyvinvointialueen järjestämisvastuulle kuuluvien palvelujen tuottamisen jatkuvuuden kannalta tai lainsäädännössä edellytetyjen palvelujen turvaamiseksi. Hyvinvointialueella on näiden lisäksi hammashoitolan ja kulunvalvonnan järjestelmien investointitarpeita, joita voidaan pitää laissa tarkoitettulla tavalla välttämättöminä.

Valmisteluryhmä ei ole arvioinut kaikkien yksittäisten pelastustoimen ajoneuvojen ja laite- ja kalustohankkeiden välttämättömyyttä, minkä vuoksi lainanottovaltuuden muuttamiselle esitetään välttämättömyyden arviointiin ja investointien toteuttamisajankohtaan liittyvää ehtoa. Valmisteluryhmä katsoo, että hyvinvointialueen tulee arvioida ennen näiden investointien toteuttamista niiden välttämättömyyttä sekä ajoitusta.

Hyvinvointialueen esittämä uusien alkavien investointien ja investointeja vastaavien sopimusten kokonaismäärä muodostuu seuraavasti vuodelle 2024:

	Pysyvät vastaavat	Investointeja vastaavat sopimukset
Rakennukset		
Sosiaali- ja terveystoimi	1 790 000	950 000
Pelastustoimi	3 710 000	
Laite- ja kalustohankinnat		

Sosiaali- ja terveystoimi	307 500	
Pelastustoimi	2 392 500	
Yhteensä	8 200 000	950 000
Investoinnit ja investointeja vastaavat sopimukset yhteensä	9 150 000	

Tarvittavan lainanottovaltuuden suuruus

Välttämättömiä investointeja tai investointeja vastaavia sopimuksia ei ole hyvinvointialueen mukaan mahdollista kattaa tulorahoituksella, rahavaroilla tai omaisuuden luovutustuloilla.

Valmisteluryhmä esittää, että Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen lainanottovaltuus vuodelle 2024 olisi 9 150 000 euroa.

Lainanottovaltuuden muuttaminen johtaa hyvinvointialueen lainanhoitokykyä suurempaan lainamäärään. Tämän vuoksi valmisteluryhmä esittää lainanottovaltuuden muuttamiselle ehtoja, jotka varmistavat hyvinvointialueen lainanhoitokyvyn pidemmällä aikavälillä.

Hyvinvointialueelle asetettavat ehdot

Valmisteluryhmä esittää, että lainanottovaltuuden muuttamiselle asetetaan seuraavat ehdot:

- Lainanottovaltuutta on mahdollista käyttää ainoastaan valmisteluryhmän raportin liitteessä esitettyihin investointeihin ja investointeja vastaaviin sopimuksiin, jotka ovat hyvinvointialueesta annetussa laissa tarkoitetulla tavalla välttämättömiä hyvinvointialueen järjestämisvastuulle kuuluvien palvelujen tuottamisen jatkuvuuden kannalta tai lainsäädännössä edellytettyjen palvelujen turvaamiseksi. Hyvinvointialueen tulee varmistaa ennen ao. investointien ja investointeja vastaavien sopimusten toteuttamista niiden laissa edellytetty välttämättömyys sekä se, että investointitarvetta ei voida kattaa muulla tavoin kuten pitkäaikaisen lainan sijaan rahavaroilla, avustuksilla, hankerahoituksella tai muulla rahoituksella.
- Hyvinvointialueen tulee omilla toimenpiteillään varmistaa lainanhoitokyvynsä pidemmällä aikavälillä. Hyvinvointialueen tulee raportoida lainanhoitokyvyn turvaamiseksi toteutetuista toimenpiteistä ja toimittaa lainanhoitokyvyn kehittymistä kuvaavat laskelmat valtiovarainministeriölle 31.12.2024 mennessä.

Muita näkökulmia

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen aluehallitus on päättänyt 14.5.2024 pidetyssä kokouksessa hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain 11 §

mukaisen lisärahoituksen hakemisesta. Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen hakemus lisärahoituksesta on vastaanotettu valtiovarainministeriössä 21.5.2024. Lisärahoitusprosessissa tullaan tekemään kokonaisarvio hyvinvointialueen taloudesta ja toiminnasta ja päättämään sen perusteella lisärahoituksen edellytyksistä, määrästä ja hyvinvointialueelle asetettavista ehdoista.

Hyvinvointialueen tulee toimittaa päivitetty investointisuunnitelma sosiaali- ja terveysministeriölle, sisäministeriölle ja valtiovarainministeriölle hyvinvointialueista annetun lain 16 §:n mukaisesti hyväksyttäväksi.

Hyvinvointialueesta annetun lain 115 § mukaan hyvinvointialueen taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään kahden vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Tässä määräajassa tulee kattaa myös talousarvion laadintavuonna tai sen jälkeen kertynyt alijäämä.

Hyvinvointialueesta annetun lain 123 §:n mukaan valtiovarainministeriö voi käynnistää hyvinvointialueen arviointimenettelyn, jos hyvinvointialueen lainanottovaltuutta muutetaan.

Helsingissä 22.5.2024

Antto Korhonen

Virpi Vuorinen

Jussi Lind

Jaana Määttä

Timo Aronkylä